

कुम्मायक राजपत्र

नेपाल सरकार, प्रदेश नं. १, कुम्मायक गाउँपालिका द्वारा प्रकाशित

खण्ड: ३

संख्या: १

मिति: २०७६/०४/१५

भाग-१

कुम्मायक गाउँपालिका

कुम्मायक गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७६

देश र समाजको सर्वपक्षीय विकास र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरणका लागि नागरिकहरूमा सदाचार, सहिष्णुता, नैतिकता र मानवीय मूल्यको प्रबर्द्धन गर्न तथा सीपयुक्त, परिश्रमी, सिर्जनसिल र प्रतिस्पर्धि क्षमता भएका योग्य नागरिक तयार गर्नको लागि कुम्मायक गाउँपालिकामा स्थापना हुने र यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि स्थापना भई संचालन भइरहेका विद्यालयहरूलाई व्यवस्थित गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्थाका रूपमा विकसित गर्नु बान्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा २२६, नेपालको संविधानको अनुसूची ८ को सूची नं. ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ज) को अधिकार प्रयोग गर्न सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम १ नम्बर प्रदेश अन्तर्गतको यस कुम्मायक गाउँपालिकाको गाउँसभाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “कुम्मायक गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७६” रहेको छ।
- (२) यो ऐन पाँचथर जिल्लाको कुम्मायक गाउँपालिकामा लागू हुनेछ।
- (३) यो ऐन कुम्मायक राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा—

- क) “आधारभूत शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि कक्षा आठ(कक्षा १-३, १-५, १-८) सम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ।
- ख) “माध्यमिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्र (९-१०, ९-१२) सम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ।
- ग) “विद्यालय शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्छ।
- घ) “गाउँपालिका” भन्नाले पाँचथर जिल्लाको कुम्मायक गाउँ कार्यपालिका सम्झनु पर्छ।
- ङ) “गाउँसभा” भन्नाले पाँचथर जिल्लाको कुम्मायक गाउँपालिकाको गाउँसभालाई सम्झनुपर्छ।
- च) “विशेष शिक्षा” भन्नाले दृष्टिविहिन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई दिइने विशेष व्यवस्थापन सहितको शिक्षा सम्झनु पर्छ।

- छ) “प्राविधिक तथा ब्यावसायिक शिक्षा” भन्नाले प्राविधिक ज्ञान सीप तथा विषयवस्तुको सिकाई गरी प्रविधि र व्यवसायको शिक्षा प्रदान गर्न कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्र सम्म अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनु पर्छ
- ज) “सार्वजनिक विद्यालय” भन्नाले समुदायको पहलमा स्थापना गरिएको नाफा नकमाउने प्रकृतिको नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदानपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त सामुदायिक विद्यालयसम्झनुपर्छ ।
- झ) “निजी लगानिका विद्यालय” भन्नाले निजी पहलमा स्थापना गरिएका नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त संस्थागत विद्यालय सम्झनु पर्छ ।
- ञ) “अभिभावक” भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ। सो शब्दले विद्यार्थीका बुवा, आमा, बाजे, बज्यै तथा अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।
- ट) “शिक्षक” भन्नाले विद्यालयमा शिक्षण सिकाइ गर्न नियुक्त अध्यापक सम्झनुपर्छ । र सो शब्दले विद्यालयको प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउदछ ।
- ठ) “प्रधानाध्यापक” भन्नाले विद्यालयको शैक्षिक, प्रशासनिक, आर्थिक र व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी तोकिएको अध्यापक सम्झनुपर्दछ .
- ड) “कर्मचारी” भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।
- ढ) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमावलीमा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ ।
- ण) “अनुमति” भन्नाले नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाले स्थायी स्वीकृति प्रदान गरिनसकेको कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।
- त) “स्वीकृति” भन्नाले तोकिएबमोजिमको शर्त पुरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार समेतको मापदण्डको आधारमा गाउँपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।
- थ) “आवासीय विद्यालय” भन्नाले नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रूपमास्वीकृति प्रदान गरिएको विद्यालयलाई जनाउँछ ।
- द) “शैक्षिक गुठी” भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।
- ध) “प्रारम्भिक बालशिक्षा” भन्नाले तीन वर्ष माथि र पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकालाई दिइने प्रारम्भिक बाल शिक्षासम्झनु’ पर्छ ।
- न) “स्रोतब्यक्ति” भन्नाले कुनै सार्वजनिक विद्यालयको माध्यमिक तहको स्थायी शिक्षक पदमा पदाधिकार रहेको विद्यालयहरूको अनुगमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण गरी ती विद्यालयहरूको मासिक प्रगति बिबरण गाउँपालिकामा पेस गर्न तथा विद्यालयका शिक्षकहरूलाई शिक्षण सम्बन्धि प्राविधिक सहयोग पुर्याउन नियुक्ति भएका पदाधिकारीलाई सम्झनु’ पर्छ ।
- प). “विद्यालय निरीक्षक” भन्नाले विद्यालयहरूको अनुगमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण लगायतका कामकाज गर्न तोकिएको अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई सम्झनु’ पर्छ ।
- फ). “शिक्षा अधिकृत” भन्नाले कुम्मायक गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाको प्रमुख वा निजले सम्पादन गर्ने कामकाज गर्न तोकिएको अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई सम्झनु’ पर्छ ।
- ब). “गाउँ शिक्षा समिति” भन्नाले कुम्मायक गाउँपालिकाको शिक्षा समितिलाई सम्झनु’ पर्छ ।
- भ). “वडा शिक्षा समिति” भन्नाले कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा स्तरमा गठन हुने शिक्षा समितिलाई सम्झनु’ पर्छ ।
- म). “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्झनु’ पर्छ ।
- य) “समावेसी शिक्षा” भन्नाले दृष्टिबिहिन, न्युन दृष्टियुक्त, शुस्त श्रवण, अटिजम, बौद्धिक शारिरिक वा अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूलाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधिनमा रहि दिईने शिक्षालाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

शिक्षाको प्रकार, विद्यालयको वर्गीकरण, अनुमती, स्वीकृती, समायोजन तथा नियमन

३. माध्यमिक शिक्षाको प्रकार:

(१) माध्यमिक शिक्षा देहायका प्रकारको हुने छ ।

क) साधारण माध्यमिक शिक्षा ।

ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा ।

ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

(२) धार्मिक विद्यालयहरूले पनि प्रक्रिया पुरा गरी माध्यमिक शिक्षा सञ्चालन गर्न सक्नेछन ।

४. विद्यालयको अनुमति, स्वीकृति, वर्गीकरण र समायोजन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५. शिक्षाको माध्यमः

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुबैभाषा हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ –

क) आधारभूत तहको शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ ।

ख) गैर नेपाली नागरिकले कुम्मायक गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ,

ग) भाषा विषयमा अध्यापन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुनेछ ।

६. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

७. विद्यालयको संचालन तोकिए बमोजिमको आधारमा अनुमति लिएरमात्र हुनेछ ।

८. गाउँपालिकाले प्रारम्भिक बाल शिक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि तोकिए बमोजिम थप व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

९. गाउँपालिकाले तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्दा केन्द्रिय ऐन नियमावलिले तोकिएको प्रकृया पुरा गरी सञ्चालन गर्न सक्ने छ ।

१०. गाउँपालिकाले तोकिए बमोजिमको आधारमा विद्यालय सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न वा कक्षा थप गर्न सक्ने छ तर समाज तथा राष्ट्रकालागि उल्लेखनीय योगदान गर्ने वा ऐतिहासिक व्यक्ति, देवदेवी, तीर्थस्थल वा प्राकृतिक सम्पदाको नामबाट संचालित विद्यालयको नामाकरण परिवर्तन गर्न सकिने छैन ।

११. गाउँ शिक्षा समितिको गठन तथा कार्यसंचालन विधिः(१) कुम्मायक गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमको एक गाउँ शिक्षा समिति रहनेछ :

(क) गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुख

(अध्यक्ष)

(ख) गाउँ कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्येबाट १ महिला सहित

३ जना

(सदस्य)

(ग) गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजक

(सदस्य)

(घ) गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

(सदस्य)

(ङ) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक र अध्यापकहरू मध्येबाट गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुखबाट मनोनित एकजना

(सदस्य)

(च) संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक संस्थापक मध्येबाट गाउँ कार्यपालिका प्रमुखबाट मनोनित एक जना

(सदस्य)

(छ) गाउँपालिका भित्रका अभिभावक संघका अध्यक्षहरू मध्येबाट गाउँ शिक्षा समितिबाट मनोनित एक जना

(सदस्य)

(ज) धार्मिक विद्यालयका तर्फबाट गाउँ शिक्षा समितिबाट मनोनित १ जना

(सदस्य)

(झ) शिक्षक महासंघ गाउँपालिका समिति अध्यक्ष १ जना

(सदस्य)

(ञ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष मध्येबाट गाउँ शिक्षा समिति बाट मनोनित १ जना

(सदस्य)

(ट) शिक्षा प्रेमि बुद्धिजिबि मध्येबाट गाउँ शिक्षा समिति बाट मनोनित १ जना

(सदस्य)

(ठ) गाउँपालिकाभित्र शिक्षाक्षेत्रमा क्रियाशील गैर सरकारी संस्था मध्येबाट कार्यपालिका प्रमुखबाट मनोनित १ जना

(सदस्य)

(ड) प्राविधिक शिक्षा दिने विद्यालयका प्रशिक्षक मध्येबाट शिक्षा समितिले मनोनित गरेको १ जना

(सदस्य)

(ढ) शिक्षा अधिकृत / स्रोत व्यक्ति

सदस्य(सचिव)

(२) गाउँ शिक्षा समितिको बैठकमा बिभिन्न क्षेत्रका विज्ञ व्यक्तिहरूलाई आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

(३) उपनियम १(ड)(च)(छ)(ज) (ञ) (ट) बमोजिमका सदस्यहरूको पदावधि ३ शैक्षिक सत्रको हुनेछ ।

(४) गाउँ शिक्षा समितिको बैठक कम्तीमा दुई { { { महिनामा एक पटक वस्नुपर्नेछ ।

(५) गाउँ शिक्षा समितिको बैठकभत्ता गाउँपालिकाको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

(६) बैठक संचालनको लागि कम्तीमा ५० प्रतिशत सदस्यको उपस्थिति आवश्यक पर्ने र बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

१२. गाउँ शिक्षा समिति र शिक्षा शाखा प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) यस शिक्षा ऐनमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त गाउँ शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) शिक्षा शाखाबाट पेश भएको शैक्षिक योजना कार्यक्रम र बजेट माथि छलफल गरी कार्यपालिका समक्ष सिफारिस गर्ने

(ख) गाउँपालिकामा स्वस्थ शैक्षिक वातावरण कायम राखी शिक्षाको गुणस्तर बृद्धि गर्न शिक्षा शाखामार्फत पेश भएको कार्ययोजना माथि छलफल गरी स्वीकृत गर्ने।

(ग) नेपाल सरकारको नीति, कार्यक्रम अनुरूप विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धि आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

(घ) विद्यालयलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने तथा थप सहायताको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने।

(ङ) शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थी कल्याणको लागि स्वीकृत शिक्षा योजना बमोजिम आवश्यक कार्यक्रम बनाउने, र शिक्षक कर्मचारीलाई मासिक रूपमा तलब भत्ताको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पहल गर्ने ।

(च) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने तथा विद्यालयको समृद्धिको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

(छ) विद्यालय विकासको लागि सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमलाई सहयोग गर्ने।

(ज) विद्यालयको लेखापरीक्षण पश्चात् लेखापरीक्षकले दिएको प्रतिवेदन अनुसार आवश्यक कार्यबाही गर्ने, गराउने साथै सामाजिक परीक्षण गराइ प्राप्त नतिजा विश्लेषण गरी कार्यबाही गर्ने ।

(झ) विद्यालयलाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर गराउन योजना बनाई कार्य गर्ने।

(ञ) विद्यालय गाभन र बन्द गर्न सिफारिस गर्ने।

(ट) गाउँ स्तरीय खेलकुद, स्काउट तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा विकासको लागि आर्थिक स्रोत जुटाउने र प्राप्त रकम खर्च गर्न शिक्षा शाखालाई निर्देशन दिने।

(ठ) आवासीय विद्यालयका विद्यार्थीका लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर तोक्ने ।

(ड) गाउँपालिकाबाट स्वीकृत शिक्षा योजना र मापदण्ड भित्र रही शैक्षिक संस्थाहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

(ढ) विद्यालयले कायम गर्नु पर्ने न्युनतम सरसफाई तथा शौचालयको मापदण्ड तोक्ने ।

(ण) गाउँ क्षेत्र भित्र विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरूका लागि उचित पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउने ।

(त) संस्थागत र सामुदायिक विद्यालय सुधार, बिकास र नियमनका लागि निर्देशिका र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्ने।

(थ) कुम्मायक गाउँपालिका भित्र उत्कृष्ट ठहरिएका विद्यालयलाई नमूना विद्यालयका रूपमा घोषणा , पुरस्कृत र सम्मान गर्ने ।

(द) गाउँपालिका वडा भित्रका शैक्षिक संस्थाहरूलाई संरक्षण, सहयोग र अनुगमन गर्न वडा कार्यलयहरूलाई आवश्यकता अनुसार थप जिम्मेवारी दिने ।

(ध) गाउँपालिका स्तरीय शैक्षिक पात्रो निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

(न) विद्यालयको आय व्ययको निरीक्षण गर्ने गराउने ।

(प) विद्यार्थी शिक्षक अनुपातका आधारमा गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी मिलान गर्ने ।

(फ) अस्थायी तथा करार शिक्षकहरूको म्याद समाप्त भएको अवस्थामा नवीकरण गर्ने ।

(ब) शिक्षक छनौट प्रयोजनका लागि बिषयबिज्ञको व्यावस्था गर्ने ।

(२) वडा शिक्षा समितिको गठन गर्ने:

(३) शिक्षा शाखा प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार

क) गाउँ स्तरीय शिक्षा योजना तर्जुमा गरी गाउँ शिक्षा समितिमा पेश गर्ने , गराउने ।

ख) गाउँपालिका तथा गाउँ शिक्षा समितिबाट शिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागि पारित नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने तथा प्राप्त निर्देशन पालना गर्ने ।

ग) विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरूको अनुगमन, निरLक्षण तथा सुरLवेक्षण गर्ने, गराउने ।

घ) विद्यालय निरLक्षक तथा स्रोत व्यक्तिलाई तोकिएको कामकाजमा खटाउने ।

ङ. गाउँ कार्यपालिका, गाउँ शिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने,

च.) शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने र तदनुसार पुरस्कार तथा दण्डको लागि गाउँ शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने,

छ) आधारभूत तहको कक्षा ८ को अन्तिम तथा वाह्य परीक्षा संचालन गर्ने गराउने ।

ज) सार्वजनिक र निजिलगानीका विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीको अभिलेख राख्ने ।

झ) विद्यालयमा स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागु गरे नगरेको अनुगमन गर्ने ।

ञ) विद्यालय लेखापरीक्षणका लागि गाउँ शिक्षा समितिबाट प्राप्त लेखापरीक्षकहरूको सूचि मध्येबाट लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने ।

- झ) विद्यालयमा शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने गराउने ।
 ज) विद्यालयबाट प्राप्त प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
 ट) शिक्षकको तलबी प्रतिवेदन स्वीकृतका लागि आवश्यक कार्य गर्ने गराउने ।
 ठ) विद्यालयको शैक्षिक कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने गराउने ।
 ड) गाउँ शिक्षा समितिको सदस्य सचिवको कामकाज गर्ने ।
 ढ) शिक्षा शाखा प्रमुखको अन्य काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३. वडा शिक्षा समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) वडा स्तरमा देहाय बमोजिमको वडा शिक्षा समिति रहने छ :

- ख) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष अध्यक्ष
 ग) वडा समितिका सदस्यहरू मध्ये वडा समितिले तोकेको एक जना सदस्य
 घ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू मध्ये वडा समितिले तोकेको एक जना सदस्य
 ड.) माध्यमिक तह र आधारभूत तहका विद्यालयका प्रधानाध्यापक मध्येबाट वडा शिक्षा समितिले तोकेको उपलब्ध भए सम्म एकजना महिला पर्ने गरी दुई जना सदस्य
 च) सम्बन्धित वडा भित्रका शिक्षाप्रेमीहरू मध्येबाट वडा समितिले तोकेको दलित, महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति मध्येबाट तीन जना सदस्य

छ) सम्बन्धित वडाका वडा सचिव सदस्य

ज) सम्बन्धित क्षेत्रको श्रोतव्यक्ति/ गाउँशिक्षा समितिबाट मनोनित उच्चतम विद्यालयको प्र.अ सदस्य सचिव

(२). वडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ

- क) गाउँ शिक्षा समितिसंग समन्वय गरी आफ्नो वडाको शैक्षिक योजना तयार गर्ने,
 ख) आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने,
 ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने, जागरुक र सजग बनाउने,
 घ) विद्यालयको लागि आवश्यक साधनस्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने,
 ङ) सम्बन्धित वडा भित्रका अभिभावक कर्मचारी र शिक्षक बीच विवाद भएमा त्यसको समाधान गर्ने,
 च) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने,
 छ) जोनिङ तथा नक्सांकनको आधारमा विद्यालय गाभ्ने, सार्ने नाम परिवर्तन गर्ने, तहकक्षा थपघट गर्न गाउँ शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने ,
 ज) वडाको शैक्षिक अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने ,
 झ) वडा शिक्षा समितिले आफ्नो बैठक सञ्चालन तथा कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्नेछ ।
 ञ) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र सञ्चालन गर्न गाउँ शिक्षा समितिलाई सिफारिस गर्ने ,
 ट) गाउँ शिक्षा समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ,

१४. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन र कार्यसञ्चालन प्रक्रिया: (१) विद्यालय संचालन रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयमा देहाय बमोजिमको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

-क)अभिभावकहरूले आफूमध्येबाट छानी पठाएका दुईजना महिला सहित चार जना

-सदस्य

-ख)गाउँपालिकाको सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिका सदस्यहरू मध्येबाट वडाध्यक्षले मनोनयन गरेको एक जना

-सदस्य

-ग)विद्यालयका संस्थापक, बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर दश बर्ष देखि सहयोगगर्ने वा विद्यालयलाई दशलाख वा सो भन्दा बढी नगद वा जिन्सी सहयोग गरेका ब्यक्तिहरूमध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेका तीन जना - सदस्य

-घ) विद्यालयका शिक्षकले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएको एकजना - सदस्य

-ङ) प्रधानाध्यापक -सदस्य सचिव

(च) बालकलवका छात्र/छात्रा सहित २ जना - आमन्त्रित सदस्य

-२) अभिभावकले आफूमध्येबाट पठाएका खण्ड (क) बमोजिमका सदस्य, खण्ड (ख) बमोजिमका सदस्य र खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्य मध्येबाट सोहि समितिका सदस्यहरू द्वारा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको छनौट गरिनेछ।

३) अध्यक्ष छनौट गर्ने पहिलो बैठकको अध्यक्षता जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।

४) प्राविधिक र व्यवसायिक विषयमा अध्ययन वा तालिम गराइने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा उद्योग बाणिज्य महासंघका दुई जना प्रतिनिधि, समाहित शिक्षा उपलब्ध गराउने विद्यालयमा उक्त विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीका अभिभावक मध्ये बाट एक जना र अपाङ्गता भएका बालबालिका अध्ययन गर्ने विशेष विद्यालयमा सम्बन्धित अपाङ्गताका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाका एक जना प्रतिनिधि सदस्य रहने छन् ।

५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट अनुदान निकासी हुने धार्मिक विद्यालयहरू (मदर्सा, गुम्बा, गुरुकुल) मा नियम १४ को उपनियम (१) बमोजिम नै विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।

६) संस्थागत विद्यालयमा विद्यालय संचालन तथा रेखदेख गर्न देहाय बमोजिमका सदस्यहरू भएको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

क) विद्यालयका संस्थापकहरू मध्येबाट विद्यालय सञ्चालक समितिको सिफारिसमा शिक्षा अधिकृतले तोकेको

– अध्यक्ष

ख) अभिभावकहरूमध्येबाट एकजना महिला समेत पर्नेगरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेका दुई जना

– सदस्य

ग) सम्बन्धित क्षेत्रको स्रोतव्यक्ति वा विद्यालय निरीक्षक एक जना –सदस्य

घ) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफूहरूमध्येबाट छान्नी पठाएको एक जना – सदस्य

ङ) सम्बन्धित वडा समितिले पठाएको प्रतिनिधि एक जना – सदस्य

च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक – सदस्य सचिव

७) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कार्य अवधि ३ शैक्षिक सत्रको हुनेछ । समिति गठन शैक्षिक सत्रको जुनसुकै महिनामा भएतापनि चालु शैक्षिक सत्रको बैशाख महिनाबाट गणना हुनेछ ।

(८) राजीनामा स्वीकृत गर्ने : व्यवस्थापन समितिका सदस्यको राजीनामा सो समितिका अध्यक्षले र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको राजीनामा सम्बन्धित व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

(९) यो शिक्षा नियमावली लागु हुनु भन्दाअघि नियमानुसार गठन भएको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको पदाधिकार सो समिति बहाल रहनेछ ।

(१०) अध्यक्षको पद रिक्त रहेको अवस्थामा सदस्यको राजीनामा व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ । वि.व्य.स. अध्यक्षको राजीनामा स्वीकृत भएको अवस्थामा समितिको बैठकको अध्यक्षता सदस्यहरूमध्येबाट सबैभन्दा जेष्ठ सदस्यले गर्नेछन । विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा बाल क्लबका प्रतिनिधीलाई आमन्त्रित गर्नु पर्नेछ । यसरी आमन्त्रण गरिएका बाल क्लबका प्रतिनिधीहरूले राखेको दृष्टिकोण निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ तर प्रचलित कानून विपरितका कुनै निर्णय भएकोमा बाल प्रतिनिधीहरूलाई जिम्मेवार बनाईनेछैन ।

(११) अभिभावकको अभिलेख राख्ने : (१) विद्यालयले गाउँ कार्यपालिका, शिक्षा शाखाले तोकीदिएको ढाँचामा विद्यार्थीको अभिलेख राख्दा विद्यार्थीका बाबु, आमा, बाजे, बज्यैको नाम, थर, ठेगाना उल्लेख गर्नु पर्दछ र त्यस्ता अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा विद्यार्थीलाई प्रचलित नियम बमोजिम संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिको अभिलेख राख्नु पर्नेछ तर संरक्षक अभिभावकले यसै नियमको उपनियम (१) (क) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिको पदाधिकारिमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम विद्यार्थीलाई संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई अभिभावकको रूपमा अभिलेख राख्दा निजले संरक्षकत्व प्रदान गरेको व्यहोरा सम्बन्धित वडाबाट प्रमाणित गराएको हुनु पर्नेछ ।

१५. सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सदस्य छनौट सम्बन्धि व्यवस्था : (१) प्रधानाध्यापकले नियम ३० को उपनियम (१) बमोजिमको व्यवस्थापन समितिको छनौट गर्नको लागि तत्कालको व्यवस्थापन समितिको कार्य अवधि समाप्त हुनु भन्दा पन्ध्र दिन अगावै सात दिनको सूचना दिई अभिभावकको भेला गराउनु पर्नेछ ।

तर कुनै कारणले व्यवस्थापन समिति विघटन भएको वा व्यवस्थापन समितिको सदस्यको पद रिक्त भएको अवस्थामा त्यसरी विघटन वा रिक्त भएको मितिले सात दिन भित्र व्यवस्थापन समिति वा रिक्त सदस्यको छनौटको लागि यस कार्यविधि बमोजिम सूचना दिई अभिभावकको भेला गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सदस्य छनौट गर्ने सम्बन्धमा अभिभावकलाई सहयोग गर्नको लागि सम्बन्धित निरीक्षक वा निज उपलब्ध नभएमा शिक्षा अधिकृतले खटाएको कर्मचारीको संयोजकत्वमा प्रधानाध्यापक, स्रोत व्यक्ति र वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि रहेको चार सदस्यीय छनौट सहयोग समिति गठन गर्नु पर्नेछ । उक्त समितिले निर्वाचन प्रक्रिया आफै बनाई विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने छ ।

(३) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भएको भए पनि शैक्षिक सत्रको पहिलो हप्तामा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गरिने छैन ।

१६. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धि व्यवस्था : (१) व्यवस्थापन समितिको बैठक दुई महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नेछ ।

(२) व्यवस्थापन समितिको बैठक समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य-सचिवले बोलाउनेछ ।

(३) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यवस्थापन समितिका एक तिहाई सदस्यले लिखित अनुरोध गरेमा व्यवस्थापन समितिको सदस्य-सचिवले जहिलेसुकै पनि व्यवस्थापन समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।

(४) व्यवस्थापन समितिको बैठकमा छलफल हुने विषय सूची सदस्य-सचिवले साधारणतया अठचालीस घण्टा अगावै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(५) व्यवस्थापन समितिमा तत्काल कायम रहेका पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा व्यवस्थापन समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(६) व्यवस्थापन समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।

(७) व्यवस्थापन समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।

(८) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धि अन्य व्यवस्था शिक्षा नियमावली र व्यवस्थापन समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१७. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य हुन नसक्ने : देहायको व्यक्ति व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य हुन सक्ने छैन :

(क) गैर नेपाली नागरिक।

(ख) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा नभएको।

(ग) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेको।

(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको ।

(ङ) अदालतले टाट पल्टिएको घोषणा गरेको ।

(च) अन्य विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष पदमा कार्यरत रहेको।

(छ) अध्यक्ष हुनकालागि कम्तिमा आधारभुत विद्यालयमा एस ई ई र माध्यमिक विद्यालयमा १२ कक्षा वा सो सरह उत्तिर्ण नभएको तर त्यस्तो योग्यता भएको व्यक्ति नरहेको अवस्थामा एक तह मुनिको हुनुपर्नेछ ।

१८. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्ने : देहायका अवस्थामा गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँकार्यपालिकाले विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्नेछ।

(क) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा।

(ख) विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खल्बल्याएमा।

(ग) प्रचलित कानून तथा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारको नीति एवम् हित विपरीत काम गरेमा।

(घ) सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले दिएको कानून अनुसारको निर्देशन पटक-पटक उलंघन गरेमा ।

१९. सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) यस शिक्षा ऐनमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने।

(ख) विद्यालयको लागि चाहिने आर्थिक स्रोत जुटाउने।

(ग) शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमको लागि छनौट गर्ने।

(घ) १० महिना वा सो भन्दा बढिको तालिममा जाने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमबाट फर्केपछि कम्तीमा तीन वर्ष विद्यालयमा सेवा गर्नु पर्ने शर्तहरू निर्धारण गरी कवुलियतनामा गराउने।

(ङ) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको सेवाको सुरक्षाको लागि पहल गर्ने।

(च) विद्यालयको स्रोतबाट व्यहोर्ने गरी शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्त गर्ने र त्यसरी नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तलब भत्ता दिने।

(छ) नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरकारबाट स्वीकृत दरवन्दीको शिक्षक तथा कर्मचारीको पद रिक्त हुन आएमा स्थायी पूर्तिको लागि पद रिक्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र शिक्षा शाखामा लेखी पठाउने।

(ज) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको हाजिरी जाँच गरी गयल हुने शिक्षक वा कर्मचारी उपर आवश्यक कार्यबाही गर्ने।

(झ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई यस शिक्षा नियमावली बमोजिम कार्यबाही गर्न पाउने विषयमा विभागीय कार्यबाही गरी त्यसको जानकारी शिक्षा शाखालाई दिने तथा आफूलाई कार्यबाही गर्न अधिकार नभएको विषयमा कार्यबाहीको लागि सिफारिस गर्नु पर्ने भएमा आवश्यकता अनुसार आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन पठाउने।

(ञ) स्थानीय सरकार बाट सञ्चालन हुने विभिन्न कार्यक्रमहरूमा विद्यालयलाई सरिक गराउने।

(ट) शिक्षक, अभिभावक, शि.अ.सं., वि.व्या.स.र विद्यार्थीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता बनाई लागू गर्ने।

(ठ) गाउँपालिकाबाट तोकिएको लेखा परीक्षक मार्फत लेखा परीक्षण गराउने ।

(ड) विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी तथा अभिभावकलाई विद्यालयको विकास तथा पठनपाठन तर्फ उत्प्रेरित गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

(ढ) विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराइएको छात्रवृत्ति रकम प्रदान गर्ने।

(ण) निरीक्षकले विद्यालयको निरीक्षण गर्दा हाजिरी पुस्तिका वा विद्युतीय हाजिरीमा गयल जनाएकोमा त्यस्ता गयल भएका शिक्षक तथा कर्मचारीको गयल भएका दिनको तलब कट्टी गर्ने।

(त) व्यवस्थापन समितिको सचिवालय विद्यालय भवनमा राख्ने तथा विद्यालयको कागजपत्र र अभिलेख सुरक्षित गर्ने।

(थ) स्थानीय तहसँग समन्वय गरी शैक्षिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।

(द) वार्षिक रुपमा विद्यालयका लागि आवश्यक मालसामान, मसलन्द सामग्रीको खरिद योजना स्वीकृत गर्ने।

- (ध) विद्यालयको विपद, जोखिम अवस्था लेखाजोखा गरी प्रभाव न्यूनिकरणका लागि कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने।
- (न) विद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने।
- (प) आफ्नै स्रोतबाट नियुक्त हुने शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, शर्त तथा विभागीय कार्यबाहीलाई व्यवस्थित गर्न शिक्षा कार्यविधि बनाई शिक्षा समितिबाट स्वीकृत गराई लागू गर्ने।
- (फ) गाउँपालिका, गाउँ शिक्षा समिति र शिक्षा शाखाले दिएको निर्देशन अनुरूप काम गर्ने।
- (ब) शिक्षक एवं कर्मचारीलाई मापदण्ड बनाई पुरस्कृत गर्ने तथा कार्यबाहीको लागि सिफारिससाथ शिक्षा शाखामा पठाउने।
- (भ) विद्यालयको पढाइ व्यावहारिक, सीपमूलक, र स्तरीय बनाउन प्रतिस्पर्धी तथा सहयोगी भूमिका खेल्ने।
- (म) प्रत्येक वर्ष शैक्षिक सत्रको सुरुमा विद्यालयका चन्दादाता र अभिभावकहरूको भेला गराई विद्यालयको अघिल्लो शैक्षिक वर्षको आय, व्यय तथा शैक्षिक उपलब्धि र आगामी वर्षको शैक्षिक कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने।
- (२) व्यवस्थापन समितिले आफ्नो अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार व्यवस्थापन समितिको सदस्य-सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

२०. शिक्षक अभिभावक संघ सम्बन्धि व्यवस्था: (१) प्रत्येक विद्यालयमा शिक्षक र अभिभावकहरू सदस्य रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहनेछ।

(२) व्यवस्थापन समितिले अभिभावकहरूको भेला गराई सो समितिको अध्यक्ष, प्रधानाध्यापक तथा कम्तीमा एक जना शिक्षक र अभिभावकहरू समेत रहने गरी बढीमा एघार सदस्यीय शिक्षक-अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्नु पर्नेछ। शिक्षक अभिभावक संघको अध्यक्ष अभिभावक मध्येबाट छनौट गर्नुपर्ने छ।

(३) स्रोत कक्षा सञ्चालित विद्यालयमा उपनियम (२) बमोजिम शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्दा अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका कम्तीमा एक जना अभिभावक हुनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (२) र (३) बमोजिम गठित कार्यकारी समितिका सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ।

(५) उपनियम (२) बमोजिमको कार्यकारी समितिको बैठक तीन महिनामा कम्तीमा एकपटक बस्नेछ र सो समितिको बैठक सम्बन्धि अन्य व्यवस्था शिक्षा नियमावली र कार्यकारी समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(६) उपनियम (२) बमोजिमको कार्यकारी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्न तथा सुधारको लागि आवश्यक काम गर्ने।

(ख) यस शिक्षा ऐन बमोजिम विद्यालयले कार्य गरे/नगरेको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक सुझाव दिने।

(ग) विद्यालयको शैक्षिक गतिविधिबारे नियमित चासो राख्ने तथा शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावक बीच नियमित अन्तरक्रिया गर्ने।

(घ) विद्यालयको नियमित अनुगमन गर्ने र विद्यालयको समग्र पक्षको मूल्याङ्कन गरी सुधारको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई सुझाव दिने।

(ङ) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक, आर्थिक ब्यबस्थापकीय पक्षको सामाजिक परीक्षण गरी गाउँ शिक्षा समितिमा बार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने।

(७) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले यस शिक्षा नियमावली बमोजिम शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्दा सात सदस्यमा नघटाई गर्नु पर्नेछ।

२१. संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२२. बाल क्लवहरू गठन गर्ने : विद्यालयहरूले बालवालिकाको सर्वाङ्गिण हित तथा विकास गर्न र सामाजिक उत्तरदायित्व महसुस गराउन वातावरण संरक्षण, सरसफाई तथा सहयोगी भावना जागृत गराउन बालक्लवहरू गठन गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद ३

विद्यालय तहको शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारी र बाल विकास शिक्षकको दरवन्दी, सेवाशर्त, योग्यता एवम् सक्षमताको मापदण्ड

२३. शिक्षक कर्मचारीको दरवन्दी निर्धारण गर्ने

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक विद्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने शिक्षक, कर्मचारीको दरवन्दी निर्धारण तोकिएबमोजिम हुनेछ।

(२) गाउँपालिकाले शिक्षकको दरवन्दी निर्धारण गर्दा प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिएबमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नुपर्ने छ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम दरवन्दी सिर्जना भई नियुक्ति भएका शिक्षक र कर्मचारीको व्यक्तिगत फाइल खडा गरी गाउँपालिकाले राख्नु पर्नेछ। यसरी नियुक्त भएका शिक्षक, कर्मचारीको सेवा सुविधा गाउँपालिका मार्फत भुक्तानी गर्नुपर्ने छ।

२४. शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, सर्त, योग्यता, सक्षमता र तालिम

१. शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा- सर्त, तोकिएबमोजिम हुनेछ।

२. शिक्षक कर्मचारीको योग्यता, सक्षमता र तालिम शिक्षक सेवा आयोगले तेकेबमोजिम हुनेछ।

२५. स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र लिनु पर्ने

स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र नलिई कसैले पनि शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन पाउने छैन।

२६. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था

(१) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाइनेछ।

(क) तोकिएबमोजिमको पदीय दायित्व पूरा नगरेमा,

(ख) बिनासूचना लगातार तीस दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणित भएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) अन्य राष्ट्रको अस्थायी वा स्थायी आवासिय अनुमति लिएमा।

(च) निजले अध्यापन गरेको विषयमा तीन वर्षभित्रको औसत शैक्षिक उपलब्धि प्रतिशत राष्ट्रिय र प्रदेशको औसत स्तरभन्दा कम भएमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै करार शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने यथेष्ट प्रमाण प्राप्त भएमा वडा शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँ शिक्षा समितिले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ तर कार्यरत पदबाट हटाउनु अघि मनासिब माफिकको स्पष्टीकरणको मौका दिईने छ।

(३) स्थायी शिक्षकलाई उपदफा १ बमोजिम वा अन्य माध्यमबाट पदबाट हटाउन तोकिएबमोजिमको निकायमा गाउँ शिक्षा समितिले सिफारिस गर्नेछ।

(४) सार्वजनिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीले विद्यालयको समय भन्दा अघि वा पछि कुनै संस्थामा पेशागत काम गर्नुपर्ने भएमा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ।

२७. अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुन सक्ने

(१) दफा १९ मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक/कर्मचारी अदालतको आदेश वा फैसलाबमोजिम सेवामा पुनः बहाली हुनसक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले सेवाबाट हटेदेखि पुनः बहाली भएको मितिसम्मको पूरा तलब, भत्ता र तलब बृद्धि पाउने भए सोसमेत पाउनेछ।

२८. तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने

दफा २१ मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत गराइ बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षकले सो अवधिको तलब, भत्ता पाउने छैनन् र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा समेत गणना हुने छैन।

२९. स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने

सार्वजनिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीहरूले कुनैपनि देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन दिन हुँदैन। यस दफाको प्रतिकूल हुनेगरी कामकाज गरेको पाईएमा त्यस्तो शिक्षक कर्मचारीलाई तत्काल पदबाट हटाई प्रचलित कानून बमोजिम कार्यवाही गर्न समेत सम्बन्धित निकायमा गाउँ शिक्षा समितिले लेखी पठाउन सक्ने छ।

३०. शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीको नियुक्ति

(१) विद्यालयमा रिक्त दरबन्दी, राहत शिक्षक र कर्मचारी पदमा करार नियुक्तिको लागि देहाय बमोजिमको एक शिक्षक कर्मचारी छनौट समिति हुनेछ।
 क) सम्बन्धित विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष अध्यक्ष
 ख) गाउँपालिकामा सुचिकृत भएका विषय विज्ञहरु मध्ये शिक्षा अधिकृतले मनोनित गरेका २ जना सदस्य

ग) शिक्षक छनौट गर्नु पर्ने विद्यालयको प्रधानाध्यापक सदस्य सचिव

- (२) मनोनित पदाधिकारीहरुको पदावदी १ वर्षको हुनेछ।
 (३) परीक्षा केन्द्र शिक्षा शाखाले तोकेको स्थानमा हुनेछ।
 (४) परीक्षाको समन्वयन शिक्षा अधिकृतद्वारा गरिने छ।

३१. प्रधानाध्यापक सम्बन्धि व्यवस्था

- (१) सार्वजनिक विद्यालयमा शैक्षिक प्राज्ञिक तथा प्रशासनिक प्रमुख भई कामकाज गर्न एकजना प्रधानाध्यापक रहनेछ।
 (२) प्रधानाध्यापकको नियुक्ति, सेवा, सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था देहायबमोजिम हुनेछ :
 (क) माध्यमिक तहमा स्थायी भई कम्तिमा ५ वर्ष सेवा अवधि पुगेको तथा शिक्षा शाखामा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त शिक्षक मात्र प्रधानाध्यापक हुनेछ। सो नभएमा स्नातकोत्तर योग्यता प्राप्त शिक्षकमध्येबाट प्रधानाध्यापकको नियुक्तिका लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिले गाउँ शिक्षा समिति समक्ष सिफारिस गर्नेछ। गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा शिक्षा अधिकृत / शिक्षा शाखा प्रमुखले प्रधानाध्यापक तथा निमित्त प्रधानाध्यापकको पदमा नियुक्ति गर्नेछ।
 (ख) आधारभूत तहको विद्यालयमा प्रधानाध्यापक हुन सो तहमा स्थायी भई कम्तिमा ५ वर्ष सेवा अवधि पुगेको, तथा शिक्षा शाखामा स्नातक योग्यता प्राप्त शिक्षक हुनुपर्ने छ।
 सो नभएमा स्नातक योग्यता प्राप्त शिक्षक मध्येबाट प्रधानाध्यापक र निमित्त प्रधानाध्यापकको नियुक्ति विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा वडा शिक्षा समितिबाट गरिनेछ।
 (ग) आधारभूत तह(१-३, १-५) को विद्यालयमा प्रधानाध्यापक हुन सो तहमा स्थायी भई कम्तिमा ५ वर्ष सेवा अवधि पुगेको तथा शिक्षा शाखामा प्रमाणतह वा कक्षा १२ योग्यता प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ।
 (घ) प्रधानाध्यापकमा नियुक्ति हुनुपूर्व सम्बन्धीत शिक्षकले पाँच बर्षे विद्यालय सुधारको कार्ययोजना विद्यालय व्यवस्थापन समिति समक्ष पेस गर्नुपर्ने छ।
 (ङ) विद्यालयको बृहत्तर हित गर्नु प्रधानाध्यापकको कर्तव्य हुनेछ।
 (च) निजले पेस गरेको कार्ययोजनाबमोजिम कार्य गरेको नपाइएमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा गाउँशिक्षा समितिले पदबाट हटाउन सक्नेछ, तर एकपटक स्पष्टीकरणको मौका दिइनेछ।
 (छ) प्र.अ. को काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

३२. शिक्षकको सरुवा

- (१) सरुवा हुन आवेदन दिने: दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई गाउँपालिकाभित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरुवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा गाउँपालिकाले तोकिएबमोजिमको प्रक्रिया अपनाई रिक्त दरबन्दीमा सरुवा गर्नसक्ने छ।
 (२) रिक्त दरबन्दीमा अन्य गाउँपालिकाबाट सरुवा हुन आवेदन दिने दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई अन्य गाउँपालिकामा सरुवा जान चाहाने वा अन्य गाउँपालिका बाट सरुवा आउन चाहाने शिक्षकका हकमा दुवै गाउँशिक्षा समितिको सहमतिमा सरुवा गर्न सकिने छ।
 (३) गाउँ शिक्षा समितिले दरबन्दी मिलानको क्रममा स्थायी, करार तथा राहत करार शिक्षक सरुवा गर्नसक्ने छ, तर सामान्यतया शिक्षकको सरुवा पदस्थापन भएको एक वर्षसम्म गरिने छैन।
 (४) सामान्यतया शिक्षकको सरुवा शैक्षिक सत्रको सुरु वा अन्त्यमा मात्र गरिनेछ।
 (५) शिक्षक सरुवा गर्दा रिक्त दरबन्दीमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले गाउँ भित्रका शिक्षकहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिने, दोस्रोमा यस जिल्ला भित्रका अन्य स्थानीय तहका शिक्षकहरूलाई र सो नभएमा अन्य जिल्लाबाट सरुवा भई आउनका लागि सहमति दिनुपर्ने छ।

३३. दरबन्दी मिलान

(१) तोकिएको मापदण्डको आधारमा बढी दरवन्दी कम विद्यार्थी भएको विद्यालयबाट कम दरवन्दी बढी विद्यार्थी भएको विद्यालयमा शिक्षक-कर्मचारीको दरवन्दी मिलान गरिने छ ।

(२) एकै विद्यालयमा पाँच वर्ष सेवा अवधि पुगेका शिक्षक कर्मचारीहरूलाई गाउँशिक्षा समितिले सम्बन्धित विद्यालयको सहमति बेगर पनि गाउँ क्षेत्र भित्रको अन्य विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

३४. शिक्षकको स्थायी नियुक्ति र बहुवासम्बन्धी व्यवस्था

हालको स्वीकृत दरवन्दीमा शिक्षकहरूको स्थायी नियुक्ति तथा बहुवासम्बन्धी व्यवस्था नेपाल सरकारको संघीय र प्रादेशिक कानूनबमोजिम वन्ने शिक्षक सेवा आयोगबाट तोकेबमोजिम हुनेछ । गाउँपालिकाबाट नियुक्ती पाएका शिक्षकहरूको सेवा सर्त तथा बहुवा सम्बन्धी व्यवस्था गाउँपालिकाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

३५. तालिम तथा क्षमता विकास सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) शिक्षकलाई संघीय र प्रादेशिक सरकार तथा गाउँपालिकाबाट निर्धारित तालिम नीति अनुसार तालिम तथा क्षमता विकासको अवसर हुनेछ ।

३६. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने

(१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धि र शिक्षा क्षेत्रका काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन पाइने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचनसम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

सार्वजनिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, संचालन र व्यवस्थापन

३७. विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड निर्धारण

- (१) विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याअनुसार कक्षाकोठा, खेल मैदान, कम्पाउन्ड, घेराबारा, बालमैत्री बसाइ व्यवस्था, वातावरणमैत्री हाता, करेसावारी, फूलबारी, स्वच्छ पिउने पानी, छात्र छात्राका लागि अलगअलग शौचालय, सिकाइमैत्री वातावरण हुनु पर्नेछ।
- (२) विद्यालयमा प्राथमिक उपचार, नियमित स्वास्थ्य परीक्षण, मनोपरामर्श, बाल तथा छात्रमैत्री शौचालय तथा पानीको प्रबन्ध, छात्रमैत्री सेनिटरी प्याड जस्ता न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुनुपर्ने छ।
- (३) विद्यालयको स्तरअनुसार भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ।

३८. विद्यालयको सम्पत्ति

- (१) सार्वजनिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ। यस ऐनबमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सार्वजनिक विद्यालयको सम्पत्ति गाउँपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा प्रचलित कानूनबमोजिम बेच-बिखन गरी प्राप्त भएको रकम गाउँपालिका को संचित कोषमा जम्मा गर्नेछ।
- (२) शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहने छ। कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइने छैन।
- (३) कम्पनीअन्तर्गत सञ्चालित निजिलगानीका विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ।
- (४) निजिलगानीका विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँग दानदातव्यको रूपमा कुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि गाउँपालिकाको अनुमति लिनुपर्ने छ, तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरी चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छ।
- (५) विद्यालयले चल अचल सम्पत्ति बेचबिखन गर्दा गाउँपालिकाको अनुमतिवेगर वेचन पाउने छैन।

३९. सार्वजनिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र व्यवस्थापन

- (१) सार्वजनिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सोही विद्यालयकै नाममा रहने छ। सो विद्यालय बन्द, खारेज वा अन्यत्र गाभिई विद्यालयको काममा प्रयोग नहुने भएमा गाउँपालिकाले कानूनबमोजिम भोग चलन गर्नसक्ने छ।
- (२) विद्यालयको सम्पत्तिको अभिलेख दुरुस्त राख्ने, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सोही विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको हुने छ।
- (३) सार्वजनिक विद्यालयको जग्गाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने कर्तव्य गाउँपालिकाको हुनेछ।

४०. पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक

- (१) विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको सिकाइ उपलब्धि हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनुपर्ने छ। विद्यालयले नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्र रही राष्ट्रिय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकका अतिरिक्त स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्न सक्नेछ।
- (२) आफ्नो विद्यालयका विद्यार्थीलाई आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तकहरूको संख्या सम्बन्धित विद्यालयले तोकिएको समय सीमा भित्र माग गर्नुपर्ने छ।
- (३) शैक्षिक सत्र शुरु हुनु अगावै गाउँशिक्षा समितिले पाठ्यपुस्तकको आपूर्तिको लागि सम्बन्धीत निकायहरूसँग समन्वय गर्न सक्नेछ।
- (४) आधारभूत तहसम्मको शिक्षाका लागि स्थानीय आवश्यकतामा आधारित बढीमा १०० पूर्णाङ्क वा ४ क्रेडिट आवर बराबरको स्थानीय थप विषयको स्थानीय पाठ्यक्रम प्रयोगमा ल्याउन सकिनेछ।
- (५) विद्यालयमा बहु पाठ्यपुस्तक लागु हुनेछ।
- (६) शैक्षिक स्तरको न्यूनतम मापदण्ड तोकिएको शिक्षक विद्यार्थी सहकार्यमा आधारित पाठ्यसामग्री, थप स्वाध्यायन सामग्री, पुस्तकालय, मनोविमर्श, अभिभावक शिक्षाको प्रबन्ध हुनु पर्नेछ।

४१. अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन

- (१) विद्यालयले पाठ्यक्रममा आधारित सिकाइमा सहजता ल्याउन अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नसक्ने छ।
- (२) विद्यालयले स्काउट, रेडक्रस, बालक्लव, ईकोक्लब तथा वातावरण मैत्री क्लवहरू गठन, परियोजना कार्य, अध्ययन भ्रमण, पोषण शिक्षा, खेलकुद प्रतियोगिता, साहित्यिक तथा बहुप्रतिभामुखी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नसक्ने छ।
- (३) सह तथा शैक्षिक क्रियाकलापसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद: ६

परीक्षा सञ्चालन तथा गुणस्तर मापन

४२.परीक्षा समन्वय समिति : (१) गाउँपालिका भित्र नियमानुसार स्वीकृति वा अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा परीक्षा सञ्चालनको नीति निर्धारण र समन्वय गर्न देहाय बमोजिमको एक परीक्षा समन्वय समिति रहनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	—अध्यक्ष
(ख) स्थानिय सुरक्षा निकाय प्रमुख	—सदस्य
(ग) गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समिति संयोजक	— सदस्य
(घ) सामुदायिक विद्यालयका प्र.अ. मध्ये बाट एक जना	— सदस्य
(ङ) संस्थागत विद्यालयका सञ्चालक वा प्रिन्सिपल मध्येबाट एक जना	— सदस्य
(च) नेपाल शिक्षक महासंघ गाउँ समिति अध्यक्ष	— सदस्य
(छ)स्रोत व्यक्तिहरूमध्ये बाट १ जना	—सदस्य
(ज) शिक्षा अधिकृत /स्रोत ब्यक्ति	—सदस्य—सचिव

(२) उपनियम १ (घ) (ङ) बमोजिमका सदस्यहरू परीक्षा समन्वय समिति वाट मनोनित हुनेछन् ।

(३) परीक्षा समन्वय समितिको बैठक तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४३. परीक्षा समन्वय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार : परीक्षा समन्वय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४४. स्थानीय परीक्षा बोर्ड : (१) गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूमा कक्षा ५ र आधारभूत तहको अन्तमा लिइने कक्षा आठको परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहायको एक स्थानीय परीक्षा बोर्ड रहनेछ ।

(क) शिक्षा अधिकृत	—अध्यक्ष
(ख) सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरू मध्येबाट १ जना	—सदस्य
(ग) संस्थागत विद्यालयका प्रिन्सिपल र संस्थापकहरू मध्येबाट १ जना	—सदस्य
(घ) गाउँपालिकाका स्रोतब्यक्ति मध्ये बाट १ जना	—सदस्य
(ङ) विद्यालयका शिक्षकहरू मध्येबाट परीक्षा समन्वयन समितिले मनोनित गरेका	३ जना
	—सदस्य

(च) शिक्षा निरीक्षक / स्रोत व्यक्ति (शिक्षा निरीक्षक र श्रोतव्यक्ति नभएका खण्डमा उच्चतम विद्यालयको प्रधानाध्यापक)
—सदस्य—सचिव

(२) परीक्षा व्यवस्थापन समितिको बैठक तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) उपनियम १ खण्ड (ख) (ग) र (घ) बमोजिमका सदस्यहरूको मनोनयन परीक्षा समन्वय समितिले गर्नेछ । मनोनित सदस्यको पदाबधी २ वर्षको हुनेछ ।

(४) परीक्षा समन्वय समितिले विद्यालयहरूमा परीक्षा सञ्चालन गर्न छुट्टै परीक्षा ब्यवस्थापन उपसमिति गठन गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी तोकन सक्नेछ ।

४५.स्थानीय परीक्षा बोर्डको काम कर्तव्य र अधिकार : (१) स्थानीय परीक्षा बोर्डको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद: ७

निजिलगानीका विद्यालयको अनुमति, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियमनसम्बन्धी व्यवस्था

४६. निजिलगानीका विद्यालय सञ्चालन गर्न तोकिए बमोजिम अनुमति लिनुपर्ने छ ।

४७. निजिलगानीका विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने

(१) निजिलगानीका विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दस प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिएबमोजिम जेहेन्दार, अति विपन्न, अपाङ्गता भएका, छात्रा, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिका लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयका प्रधानाध्यापक, र विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेका अभिभावकको प्रतिनिधि रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समिति रहनेछ ।

(३) समितिले छनौटका लागि आधार, सर्त र प्रक्रिया तयार गरी सोही विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई सार्वजनिक समेत गर्नुपर्ने छ ।

(४) समितिले छात्रवृत्तिका लागि छनौटको नतिजा आधारसहित सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।

(५) निजिलगानीका विद्यालयले प्रत्येक वर्ष प्रदान गरेको छात्रवृत्तिको कोटा गाउँशिक्षा समितिमा पेस गर्नुपर्ने छ ।

४८. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

निजिलगानीका विद्यालयको गुणस्तर कायम राख्न गाउँशिक्षा समितिले जुनसुकै समयमा अनुगमन गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त निर्देशन कार्यान्वयन गर्नु संस्थागत विद्यालयको अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।

४९. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने

कुनै निजिलगानीका विद्यालयले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्न सक्ने छ तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

विद्यालयलाई दिइने अनुदान, लेखा व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन

५०. विद्यालय कोष

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ, जसमा देहायबमोजिमका स्रोतबाट प्राप्त रकम दाखिला हुनेछ :

(क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

५१. अनुदानको व्यवस्था

(१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दिँदै आएको अनुदान रकममा कटौती नहुने गरी तोकिएको मापदण्डको आधारमा गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकम कटौती गर्न सकिनेछ । तर अनुदान कटौती गर्नु अघि त्यस्ता विद्यालयलाई आगामी शैक्षिक सत्रमा तोकिएको शैक्षिक स्तर कायम राख्न करार गराउन सकिनेछ ।

(२) सार्वजनिक विद्यालयहरूलाई तोकिएबमोजिम थप अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

(३) विद्यालयको चिन्ह, नामाकरण तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) विद्यालयका शिक्षक विद्यार्थीहरूको पोषाक सम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५२. लेखा व्यवस्थापन

(१) सबै विद्यालयहरूले प्रचलित कानूनअनुसारको ढाँचामा आय व्ययको लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

(२) विद्यालयको नियमित कारोबारको लेखा राख्न माध्यमिक विद्यालयका लागि प्रधानाध्यापक आर्थिक हेर्ने कर्मचारी तथा वि. व्य.स. अध्यक्ष आधारभूत तहका लागि प्रधानाध्यापक र व्यवस्थापन समिति अध्यक्षबाट विद्यालय कोष खाता सञ्चालन गरी लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

५३. लेखापरीक्षण तथा सामाजिक परीक्षण

(१) सबै विद्यालयहरूले नियमित रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको दोस्रो चौमासिक अवधि भित्र गाउँपालिकाले तोकिएको लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

(२) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन लेखापरीक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र गाउँशिक्षा समिति मार्फत गाउँपालिकामा पेस गर्नुपर्ने छ ।

(३) प्रत्येक वर्ष विद्यालयले भाद्र मसान्त भित्रमा सामाजिक परीक्षण गरी विद्यालयको आय व्यय, शैक्षिक उपलब्धी, विद्यालयको आन्तरिक गतिविधि, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको अवस्था र आगामी कार्ययोजना सामाजिक परीक्षणमार्फत सार्वजनिक तथा अनुमोदन गर्नुपर्ने छ । विद्यालयको सामाजिक परीक्षण शिक्षक अभिभावक संघले गर्नेछ ।

(४) विद्यालयले हरेक त्रैमासिक परीक्षाको नतिजासहित विद्यार्थीको शैक्षिक प्रगति प्रतिवेदन अभिभावकसमक्ष पेस गरी पृष्ठपोषण लिनुपर्ने छ ।

५४. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने

गाउँपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिएबमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नसक्ने छ ।

५५. शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम

(१) निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सार्वजनिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै अभिभावकले विद्यालयको विकासका लागि आफ्नो इच्छाले दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग सार्वजनिक विद्यालयले लिन सक्नेछ साथै नमुना विद्यालय र लागत साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने विद्यालयले गाउँ शिक्षा समितिको स्वीकृति लिएर तोकिएको रकम लिन सक्ने छ ।

(३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नका लागि गाउँपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।

- (४) उपदफा (१) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाबाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।
- (५) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा भर्ना शुल्क लिन मिल्ने भए एकपटक लिइसकेपछि पुनः सोही तहको अर्को कक्षामा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाइने छैन ।
- (६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नका लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन।
- (७) निजिलगानीका विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नुपर्ने छ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिदा तोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिनेछ ।
- (८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाई सम्बन्धीत पदाधिकारीलाई गाउँ शिक्षा समितिबाट सचेत समेत गराउन सकिनेछ ।
- (९) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले रु २५०००।० (अक्षरेपी रु पचिस हजार मात्र) सम्म जरिवाना गर्नसक्ने छ ।

५६.विद्यालयलाई छुट र सुविधा

- (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सार्वजनिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेसन दस्तुर लाग्ने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखत पारित गर्दा गाउँपालिकाले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेसन दस्तुर छुट दिनसक्ने छ ।
- (३) सार्वजनिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद: ९
प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

५७. गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित सार्वजनिक विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाका निर्धारित विषय अध्यापन गराउन सकिनेछ । यस्ता विद्यालयको सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले सम्भाव्यता अध्ययन, विद्यालयलाई थप सुविधा प्रदान र आवश्यक स्रोत पहिचान र परिचालन गर्न सक्नेछ । गाउँपालिकाले प्राविधिक विषयको कक्षा सञ्चालनका लागि अनुमति दिँदा वडामा तोकिएको मापदण्ड बमोजिम नदोरिने गरी विषय सिफारिस गर्नेछ । सार्वजनिक विद्यालयमा प्राविधिक कक्षाका लागि चाहिने शिक्षक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नकालागि गाउँपालिकाले थप अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(१) प्राविधिक शिक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय तथा प्रादेशिक शिक्षा ऐनले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद १०
विविध

५८. स्रोतव्यक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

गाउँपालिकामा कार्यरत स्रोतव्यक्तिहरू गाउँशिक्षा समिति अन्तर्गत रहनेछन् र निजहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकियबमोजिम हुनेछ ।

५९. विद्यालयको विनियम

(१) यो ऐन र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक विद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्य मान्यता, सञ्चालन प्रक्रियालगायतका अन्य सान्दर्भिक विषयवस्तु समावेश गरिएको विनियम अभिभावक सभाबाट पारित गराई गाउँ शिक्षा समितिले स्वीकृत प्रदान गरेपछि लागू गर्नुपर्ने छ ।

(२) अभिभावक सभाले विनियम आवश्यकताअनुसार संसोधन गर्नसक्ने छ ।

(३) विनियमअनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापकलगायत अन्य सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) अद्यावधिक विधानको प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट सात दिन भित्र व्यवस्थापन समितिले गाउँ शिक्षा समितिमा स्वीकृतिकालागि पेस गर्नुपर्ने छ ।

(५) विद्यालयको विधान सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो जो कोहीले पनि हेर्न पाउनुपर्ने छ ।

६०. गाउँपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने

(१) गाउँपालिकाले तोकिएको शैक्षिक व्यवस्था सम्बन्धी आवश्यक निर्देशनहरू विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिनसक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

६१. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रूपमा कायम गर्नु पर्ने

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रूपमा अध्ययन, अध्यापन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न तथा विद्यालयभित्र कुनैपनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नुपर्ने सर्त तथा मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६२. बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने

(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाइने छैन ।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक, मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

(३) कुनै प्रकारको बाल दुर्व्यवहार गरेको पाइए सम्बन्धि पदाधिकारीहरूलाई प्रचलित कानून बमोजिम कार्यवाही गरिनेछ ।

६३. शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्स सञ्चालन

(१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, त्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्वतयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम वा वैदेशिक शैक्षिक मेला, प्रदर्शनी सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, त्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुमति लिनेसम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६४. गाउँपालिकाले शैक्षिक गुणस्तर मापन र एकरूपताका लागि कक्षा ५ को वार्षिक परीक्षा लगायत अन्य कक्षाको परीक्षा लिई स्तरमापन गर्नसक्ने छ ।

६५. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने

निजिलगानीका विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिमका विवरणसहितको प्रगति विवरण वडा शिक्षा समिति र गाउँ शिक्षा समितिमा बुझाउनु पर्नेछ ।

६६. शिक्षा विकास कोष

(१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने अति विपन्न, प्राकृतिक प्रकोप पीडित, अशक्त र असहाय बालबालिकाको शैक्षिक अवसर बृद्धि गर्न तथा उत्कृष्ट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी वा शिक्षा प्रेमीलाई पुरस्कृत गर्न गाउँशिक्षा विकास कोष स्थापना गर्नसक्नेछ ।

(२) कोषमा देहायबमोजिमको रकम रहन सक्नेछ :

(क) संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम,

(घ) करार शिक्षकहरुको म्याद थप गर्दा लाग्ने शुल्क,

(ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) कोषको सञ्चालन गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँपालिकाको लेखाशाखा प्रमुख र शिक्षा अधिकृतको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।

६७. दण्ड सजाय

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा न्यायिक समितिले बिगो असुल गरी बिगोबमोजिम जरिवाना गर्नसक्ने छ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी प्रचलित कानूनले तोकेबमोजिम सजाय हुनेछ ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरबाही वा गैरजिम्मेवारपूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रसँग सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृतिबेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा,

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई मन्टेश्वरी कक्षा, कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्शसेवा, ब्रिज कोर्स, ट्युसन, कोचिङ्ग सेन्टर, कम्प्युटर, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा,

(झ) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरेमा ।

(३) कानूनबमोजिमको कसुरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारीउपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुङ्गो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ र सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐनबमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।

६८. पुनरावेदन

तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर कानूनबमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ।

६९. नियम बनाउने अधिकार

(१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले आवश्यक शिक्षा नियमावली, निर्देशिका बनाउन सक्नेछ ।

७०. संक्रमणकालीन व्यवस्था

(१) यस ऐनले तोकिएबमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउँदासम्म गाउँकार्यपालिकाले गर्नेछ ।

(२) यो ऐन जारी भएपछि विद्यालयमा रिक्त रहेको शिक्षक कर्मचारीको पदपूर्तिका लागि विज्ञापनको अनुमति गाउँपालिकाले दिनेछ ।

७१. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा-अड्काउ परेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो बाधा-अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्नसक्ने छ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ तर यस्तो आदेश गाउँ सभाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वतः निष्क्रिय हुनेछ ।

७२. विनियम, कार्यविधि र निर्देशिका बनाई लागु गर्न सकिने

शैक्षिक सुधारका निम्ति देहायबमोजिमका बिषयमा विनियम, कार्यविधि र निर्देशिका बनाई लागु गर्न सकिनेछ :

- (१) असल शिक्षक प्रोत्साहन,
- (२) अनाथ एवम् सडक बालबालिका शैक्षिक सहयोग,
- (३) विपन्न समुदायका बालबालिकाका लागि शैक्षिक सहयोग एवम् दिवा खाजा,
- (४) एकमुष्ट अनुदानमा आधारित विद्यालय सञ्चालन,
- (५) नमुना विद्यालय छनोट र विकास,
- (६) गरिबीको रेखामनि रहेका परिवारका बालबालिकाका लागि शैक्षिक प्रोत्साहन,
- (७) शिक्षक दरबन्दी व्यवस्थापन एवम् मिलान,
- (८) विद्यार्थीका लागि सह तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन,
- (९) शैक्षिक क्यालेन्डर तथा शैक्षिक पुस्तिका प्रकाशन,
- (१०) गाउँशिक्षा परिषद् गठन,
- (११) गुणस्तरीय शिक्षाका लागि अनुदान,
- (१२) अनिवार्य शिक्षा कार्यान्वयन,
- (१३) एक माध्यमिक विद्यालय एक संकायलाई प्रोत्साहन
- (१४) विद्यार्थी संख्या अभिवृद्धि कार्यक्रम,
- (१५) अन्तर विद्यालय सहयोग कार्यक्रम,
- (१६) विशेष शिक्षा नमुना कार्यक्रम

७३. विद्यालय बन्दहुने

- (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाले सर्वजनिक विदा तोकेको दिन विद्यालय बन्दहुनेछ ।
- (२) दशैंको घटस्थापना देखि कोजाग्रत पुर्णिमा सम्म विद्यालय बन्द रहनेछ ।
- (३) लक्ष्मीपूजा देखि भाइटिका सम्म विद्यालय बन्द रहनेछ ।
- (४) एक शैक्षिक सत्र ९बैसाख (चौत्र) मा हिउँदे विदा ,बर्षेविदा वा दुबै गरि ४५ दिन विद्यालय बन्द रहनेछ ।
- (५) स्थानीय चाड पर्वलाई आधार मानेर विद्यालय व्यवस्थापन समितिले थप ५ दिन सम्म विद्यालय बन्द गर्न सक्नेछ ।
- (६) वर्षे, हिउँदे र स्थानीय पर्व विदामा विद्यालय बन्द गर्दा शिक्षक बैठकको सिफारिसमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले गर्नेछ वा गाउँपालिकाले तोकेको आधारमा हुनेछ ।
- (७) बाहाल र कार्यरत शिक्षक कर्मचारी र अध्यनरत विद्यार्थीको मृत्युमा शोकसभा गरि सो दिन पठनपाठन स्थगित गर्न सकिनेछ । तर शिक्षक कर्मचारीले सो दिनको अन्य कार्य भने नियमितरुपमा गर्नुपर्नेछ ।
- (८) उपर्युक्त भन्दा बढी दिन विद्यालय बन्द गर्न सिफारिस गर्ने वा बन्द गर्ने शिक्षक कर्मचारी उपर विभागिय कार्यवाहि गरिनेछ भने विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारिहरुलाई सचेत गराई आगामि शैक्षिक सत्रबाट उक्त बढी विदा गरिएको दिन वर्षे हिउँदे विदाबाट कट्टा गरिनेछ ।

७४. बचाउ र लागू नहुने

- (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजति कुरामा सोहीबमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।
- (२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पत्ति हिना-मिना गरेको कसुरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत कार्यवाही चलाउन बाधा पर्ने छैन ।
- (३) संविधानसँग बाझिएका यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरु बाझिएको हदसम्म स्वतः निष्क्रिय हुनेछ ।
- (४) यसअघि कानूनबमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले दिँदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौति गरिने छैन, तर यस व्यवस्थाले कानूनबमोजिम दण्ड, सजाय र कारवाही गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(५) यस ऐनमा उल्लेख भएका कुराहरु संघीय र प्रादेशिक शिक्षा ऐनसँग बाझिएमा स्वतः खारेज हुनेछन् ।

७५. गाउँपालिकाको शिक्षा ऐनको संशोधन

कुम्मायक गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७६ को संशोधन कुम्मायक गाउँपालिकाको गाउँसभाको दुईतिहाइ बहुमतबाट गर्न सकिनेछ ।

आज्ञाले,

नाम: कमल प्रसाद भट्टराई

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

